

سایه روشن عفو بین الملل

نویسندگان

سجاد سلامت - محمد جواد عزتی

سرشناسه	: سلامت، سجاد، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: سایه روشن عفو بین الملل / نویسندگان سجاد سلامت، محمدجواد عزتی.
مشخصات نشر	: تهران: سجاد سلامت، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۰ ص.: جدول، نمودار.
شابک	: ۶-۶۵۲۱-۶۰۰۰۴-۹۷۸-۸۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست	: فیبا
نویسی	
موضوع	: سازمان عفو بین الملل
موضوع	: Amnesty International
موضوع	: حقوق بشر
موضوع	: Human rights
موضوع	: حمایت از حقوق بشر -- ایران
موضوع	: Human rights advocacy -- Iran
موضوع	: حقوق بشر -- ایران
موضوع	: Human rights -- Iran
موضوع	: حقوق بین الملل و حقوق بشر
موضوع	: International law and human rights
شماره افزودن	: عزتی، محمدجواد، ۱۳۶۲ -
رده بندی کتر	: ۱۳۹۵ س ۸ س ۳ / ۳۳۲۴۰
رده بندی دهی	: ۳۴۱ /
شماره	: ۴۵۰۳۸۷۲
کتابشناسی ملی	

سایه روشن عفو بین الملل

نویسندگان: سجاد سلامت - محمدجواد عزتی

پاییز ۱۳۹۵

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

شابک:

فهرست مطالب

۵	پیشگفتار.....
۷	مقدمه.....
۹	بیان مسأله.....
۱۷	مفاهیم کلیدی.....
۱۷	سازمان غیر دولتی.....
۱۹	سازمان غیر دولتی بین المللی.....
۲۱	منشور ملل متحد.....
۲۳	ارگان‌های نظارتی معاهده‌ای.....
۲۴	حقوق بشر.....
۲۵	شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد.....
۲۶	گزارش دوره‌ای حقوق بشر.....
۲۷	کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد.....
۲۸	گزارشگر ویژه حقوق بشر.....
۲۹	سازمان‌های غیر دولتی بین المللی.....
۳۳	تحول در سازمان‌های غیر دولتی بین المللی.....
۴۳	شکل‌گیری سازمان عفو بین الملل.....
۵۴	سازمان عفو و تحولات داخلی.....
۷۵	ساختار سازمانی عفو بین الملل.....

۶	منابع مالی سازمان عفو بین الملل
۸	موفقیت‌های سازمان عفو بین الملل
۲۱	اقدامات جهانی
۲۵	الف) سویه‌گیری در گزارش‌های مربوط به سرزمین‌های اشغالی
۳۹	ب) سویه‌گیری در گزارش‌های عربستان سعودی
۴۴	پ) سویه‌گیری و تبعیض در گزارش‌های مربوط به ایران
۵۱	ارزیابی عملکرد سازمان عفو بین الملل
۵۶	یافته‌های تحقیق
۶۳	پیشنهادهای
۶۴	الف) تقویت نهاد جمعیت در مقابل فشارهای حقوق بشری غرب
۶۶	ب) توسعه برای شهادهای فرهنگی و تاریخی
۷۰	ج) بهره‌گیری از ابزارها، اگره مستقیم
۷۷	د) طراحی دیدگاه‌های عمومی فراگیر
۸۱	ضمائم

مقوله‌ی عقبنشینی در ابعاد داخلی و بین‌المللی آن، نقش موثری بر شکل‌گیری موازنه‌های اجتماعی، سیاسی، در داخل و خارج از مرزهای سیاسی کشورها دارد. در این مسیر، پژوهش‌ها در هرگونه رخداد انسانی به سرعت به سیم نظر جهانیان می‌رسد و دانش‌های مثبت و منفی مختلفی را موجب می‌شود. به همین دلیل؛ هدف از این پژوهش، ارائه‌ی تصویری از الگوی رفتاری سازمان عفو بین‌الملل به عنوان یکی از سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی مشهور در مال‌اخبار و تحولات مربوط به پرونده حقوق بشر انتخاب شده است. دستیابی این مهم کمک خواهد کرد تا شیوه‌های مرسوم، هدف‌گذاری، تصمیم‌گیری، اقدام سازمان عفو در موضوعات حقوق بشری شناخته شود، و بر مبنای این شناخت امکان تشخیص و کنترل استراتژیک اقدامات آتی، به منظور فرصت‌ها و دیدات نهفته در پس فعالیت‌های آن احصا شوند. شناختی که بتوان بر مبنای آن؛ راهبردهای متناسب با هر یک از وضعیت‌های محتمل را فهم و اتخاذ نمود. مناسب را تجویز کرد.

بهره‌گیری از یافته‌های علمی، گفتگو با نخبگان حقوقی و فعالان حقوق بشر، در کنار بررسی محتوای رسانه‌های داخلی و خارجی در موضوع سازمان عفو بین‌الملل، از جمله ویژگی‌های اثرپیش‌رو است که در کنار بازخوانی تاریخچه‌ی اقدامات سازمان عفو با ایران و عملکرد آن در قبال موضوع حقوق بشر کشورمان متفاوت تر شدن اثر، کمک شایانی کرده است.

نکته آخری که در این باب می‌توان برشمرد؛ نگاه بدیع و موسع کتاب موضوع سازمان عفو بین الملل است.

واقعیت آن است که تجربه نیم قرن کنشگری مدنی سازمان عفو بین الملل در عرصه‌های جهانی اسم و رسم سازمان را به نمادی آشنا در میان رسانه‌های بین‌المللی مبدل کرده است. کسب چنین موقعیتی بی‌تردید حاصل فعالیت‌های هدفمند اعضای سازمان در اقصای نقاط جهان و اعمال اصلاحات دائمی در ساختار و اهداف سازمان بر اساس مقتضیات زمانی بوده و به هم‌پیل در اثر پیشرو تلاش شده تا علاوه بر تبیین ماهیت سازمان، نگاهی متفاوت به تجربه تغییرات داخلی آن و سمت و سوی انتظارات اعضا از سازمان انداخته شود. رویکردی که در آثار تحقیقی موجود در رابطه با موضوع عفو بین الملل ادبیات بحثی کشور کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

پرواضح است که موضوع مورد توجه در پژوهش حاضر، ابعاد مختلف متنوعی خواهد داشت. لذا تلاش می‌شود تا ابعاد موثر آن به صورت ویژه مورد توجه قرار بگیرد، تا آشنایان با این تحلیل تحولات آتی باشد. ضمن آنکه باید توجه داشت در بحث حقوق بشر و پرونده جمهوری اسلامی ایران، علیرغم عوامل دیگری رانیز می‌توان برشمرد که به زعم محقق، در مراتب بعدی قرار می‌گیرند. افزون بر این؛ هدف از نگارش این نوشتار، قضاوت و ارزیابی در این نحوه تعامل سازمان عفو بین الملل با جمهوری اسلامی ایران نیست، بلکه هدف ارائه‌نمایی موجز از روندهای گذشته و احتمالات آینده در موضوع حقوق بشر ایران و اقدامات سازمان در قبال آن است.

در پایان شایسته است تا به رسم قدردانی مراتب سپاس و امتنان خود از تمامی دوستان و همکاران ارجمند در مرکز غیر دولتی مدافعان حقوق بشر و همچنین سرکار خانم منامولوی و ثریا محمودی و آقایان حسین ابراهیم و دکتر هادی کشاورز، حسین حاجیانی، دکتر رضا عباسی، دکتر محمد رنج و دکتر رضا فیروز که در مسیر تحقیق و نگارش این کتاب، همراه و مشاورم بودند، اعلام بدارم.

مقدمه

امروز، نهادهای متعددی در شکل دهی، معنا بخشی، جهت دهی و اثربخشی تلاش‌های مغرضانه بین‌المللی برای ارائه تصویری غیر واقعی از وضعیت حقوق بشر در ایران، فعالیت می‌کنند که بخشی از این نهادها را سازمان‌های بین‌المللی غیر دولتی، تشکیل می‌دهند. سازمان‌هایی که از دید نخبگان حقوقی، بزرگترین چالش پیش روی پرونده حقوق بشر جمهوری اسلامی ایران در نهادهای نظارتی و داوری بین‌المللی نظیر شورای حقوق بشر سازمان ملل هستند.

بزعیم این گروه از نخبگان؛ بر اساس انحصار مختصاتی از نارسایی در حوزه‌های مختلف حکمرانی - حتی در کشورهای توسعه یافته - امری معمول، اجتناب ناپذیر و پذیرفته شده در عرف بین‌الملل محسوب می‌شود، ولیکن آنچه که باعث شده بروز این قبیل از رخدادها و نارسایی‌های عانت‌ناپذیر محور در مسأله حقوق بشر ایران چنین موشکافانه زیر ذره بین قرار بگیرد، از دید توجیهات به صدر اقدامات آورده شود؛ سیاست‌ها و راهبردهای نهادهای بین‌المللی غیردولتی و البته معتبر و موثق حقوق بشری در نزد افکار عمومی^۱ و رسانه‌های جهانی است. مکانی که به این سازمان‌ها این مزیت را بخشیده تا از طریق فعال‌سازی رسانه‌های رسانه‌ای و جریان‌سازی خبری، مسیر نیل به اهداف تشکیلاتی خود را تامین کنند و سیاست‌های مثبت یا منفی خود را له یا علیه کشور یا کشورهای هدف در موضوع حقوق بشر، اعمال کنند.

بنابراین، برای فهم علل شکل‌گیری و غایت فشارهای وارده بر جمهوری

۱ - اثربخشی یعنی: درجه یا میزان نیل سازمان به اهداف تعیین شده.

اسلامی در عرصه‌های بین‌المللی و همچنین نحوه تسری و تاثیر آنها بر کنشگر داخلی، لازم است ابتدا، به بنیان‌های شکل‌گیری این فشارها، یعنی سازمان‌های غیر دولتی بین‌المللی فعال در زمینه حقوق بشر توجه شود و با شناخت اهداف ظرفیت‌ها و عملکرد آنها در گذشته، بتوان تصویری از روندهای محتمل در آیه را پیش‌بینی کرد.^۱

نکته حائز اهمیت دیگری که در موضوع سازمان‌های غیر دولتی بین‌المللی باید مورد تدقین قرار بگیرد؛ اهمیت و کارکرد شبکه‌های ارتباطی و تعاملات رسمی و غیررسمی این قبیل سازمان‌ها از جمله عفو بین‌الملل با فعالان حقوق بشر، کنشگران مدنی و نمایندگان رسمی دول مختلف در عرصه‌های بین‌المللی است. به بیان ساده‌تر؛ نقش بین‌المللی و پرستیژ جهانی و پذیرفته‌شده سازمان‌های غیر دولتی باعث شده تا این نهادها در ارتباطات و تعاملات خود با نهادهای دولتی و غیردولتی فعال در سطوح ملی، منطقه‌ای و یا محلی قدرت مانور بالایی برخوردار باشند. امری که نقش سازمان‌های غیر دولتی جمع‌آوری اخبار و اطلاعات از داخل جوامع مختلف و انعکاس آن در عرصه‌های بین‌المللی را تسهیل کرده است.

به طوریکه؛ دسترسی آسان و ارزان به شبکه‌ی گسترده‌ی منابع اطلاعاتی در کنار برخورداری از پوشش‌های بین‌المللی و منطقه‌ای همچنانکه زمینه انتقال تجربیات و انگاره‌های نظری به کنشگران بومی فعال در زمینه‌های مرتبط با حقوق بشر را فراهم کرده، بستری را نیز برای تعمیق ارتباطات و تعاملات دوسویه، با هدف جذب و جلب کنشگران به همکاری‌های مشترک آموزشی، اطلاع‌رسانی و ... بهانه بهره‌مندی از حمایت‌های مادی و معنوی مراکز قدرت و تصمیم‌گیر جهان فراهم آورده است.

به همین منظور در نوشتار پیشرو تلاش شده تا ضمن ارائه گزارشی مو

۱- اگر نگاهی به AmnestyUSA.org وب‌سایت رسمی عفو بین‌الملل بیاوریم متوجه می‌شویم که اولویت وزارت خارجه آمریکا در تمام زمینه‌های عفو به وضوح دیده می‌شود. تمام راهپیمایی‌ها و حمایت‌های وزارت خار آمریکا از گروه‌های مخالف در روسیه، سوریه، بلاروس و ایران و همچنین حمایت از سان سوچی میانماري تحت ل عفو بین‌الملل انجام شده است.

روند شکل‌گیری و تحولات سازمان عفو بین الملل به عنوان یکی از عناصر سلبی موثر بر تحولات حقوق بشری در عرصه‌های بین‌المللی، تصویری معطوف آینده از چالش‌های محتمل ایران با این سازمان، در زمینه حقوق بشر، ارائه و اساس دیدگاه‌های نخبگان حقوقی و سیاسی، ظرفیت‌ها و راهکارهای مناسب برای مع تهدیدات و خطرات احتمالی بیان شود.

بیان مسئله:

با پیروزی انقلاب اسلامی و روی کار آمدن نظام اسلامی در ایران، بخش مهمی از انتقادات بین‌المللی بر حکومت نوپای ایران معطوف به مسأله حقوق بشر شد. این در حالی بود که نظام سیاسی ایران پس از انقلاب، نسبت به لغو رد تعهدات بین‌المللی، بشردوستانه رژیم پهلوی، هیچ‌گونه تصمیم سلبی را اتخاذ نکرده بود.

از اینرو؛ برخی نخبگان منشأ این فشارها را واکنش نهادهای بین‌المللی به تحولات سریع و فزاینده فضای عمومی کشور در زمینه انقلاب و همچنین پدیدار شدن خیل گسترده‌ای از عناصر اپوزیسیون در خارج از کشور خلاصه کرده‌اند. جمله مصادیق متاخر این مدعا می‌توان به پدیدار شدن سال‌های اخیر احمد مهید گزارشگر ویژه شورای حقوق بشر سازمان ملل با عناوین «گروهک تروریستی منافقین» نظیر «پرویز خزاعی» و یا اعضای گروهک تجزیه طلب کرد و شخص عبدالله مهندی^۱ در یکی از هتل‌های نروژ اشاره کرد.

اما در مقابل برخی معتقدند هدف از ایجاد این فشارها فراهم آوردن زمینه‌ای لازم برای مقابله با جمهوری اسلامی ایران بوده است. شاهد این مدعا را می‌توان در تجدید دامنه حقوق بشر به مطالبه رعایت حقوق زندانیان سیاسی و صرف نظر کردن از سایر ابعاد حقوق بشر توسط عناصر اپوزیسیون^۲ و جریانات مخالف

- نگاه کنید به:

http://www.nejatngo.org/fa/post.aspx?id=23742#.V9-MN_197IU

- اردشیر امیرارجمند، مشاور میرحسین موسوی، و سخنگوی شورای هماهنگی راه سبز امید در ۴ تیرماه ۱۳۹۰ مبنی به فاصله سه ماه از تصمیم شورای حقوق بشر در انتخاب گزارشگر ویژه ایران و یک هفته پس از تعیین احمد مهید در ۲۷ خرداد ۱۳۹۰ به عنوان گزارشگر حقوق بشر ایران، در نامه‌ای به وی، خواستار رسیدگی فوری به وضع

جمهوری اسلامی^۱، مشاهده کرد. به همین دلیل؛ مسئولان ایرانی نیز با انتقاد از اغراض سیاسی نهفته در پس پرده فشارهای سیاسی در موضوع حقوق بشر در سال های گذشته همکاری با نهادهای حقوق بشری را با وسواس زیادی دنبال کرده اند. به طوریکه ستاد حقوق بشر قوه قضائیه^۲ و اداره حقوق بشر وزارت امور خارجه^۳ با قدمت قریب به دو دهه، همچنان در زمینه ایجاد ارتباط با سازمان های سازوکارهای بین المللی مربوط به حقوق بشر و ارگان های داخلی مرتبط با بحث حقوق بشر با مشکل جریانات غیر همسو و نگاه های غیر سازنده مواجه اند.

زندانیان سیاسی زندان های اوین و رجایی شهر شد. نگاه کنید به:

<http://www.radiofarda.com/a/f8-amirarjmand-ahmad-shahid-letter/24246609.html>

۱- نگاه کنید به دو نامه ۱۲۰ و ۶۰ نفره روزنامه نگاران ایرانی خارج از کشور به احمد شهید، گزارشگر ویژه حقوق بشر سازمان ملل متحد در امور ایران، برای تهیه گزارش جامع از نقض حقوق بشر در ایران:

http://www.radiofarda.com/a/f6-iran_journalists_ahmadshahid_humanrights/24246643.html

۲- آیت الله علی لاریجانی رئیس قوه قضائیه در جلسه دیروز مسئولان عالی قضائی: ادعای آنها، گراف است فقط عده ای بی فایده ارضای سیاسی دور هم جمع می شوند تا به کشور ما فشار بیاورند لذا اعتباری در این حرف نمی بینیم و جمهوری اسلامی بر اساس قانون اساسی و شرع مقدس به موازین عمل می کند و به این حرف ها گوش نخواهد کرد. نگاه کنید به گزارش حقوق بشری آمریکا و غرب با هدف فشار سیاسی بر ایران است، روزنامه کیهان، ۱۳۹۴/۷/۲۰ موجود در:

<http://kayhan.ir/fa/news/57868>

۳- ستاد حقوق بشر قوه قضائیه در زیر مجموعه قوه قضائیه قرار گرفته است و به عنوان یک نهاد ملی عمل می کند به این معنی که ستاد حقوق بشر مسئولیت همه مأموریت های داخلی درباره موضوعات مربوط به حقوق بشر دنبال می کند. فعالیت های ستاد حقوق بشر در حوزه هماهنگ سازی داخلی و هماهنگی فعالیت های فرابخشی در حوزه حقوق بشر تعریف می شود. به طور مثال تهیه گزارش در مورد تحولات حقوق بشر ایران به ارگان های بین المللی توسط ستاد حقوق بشر تهیه و سپس از طریق اداره حقوق بشر وزارت خارجه منعکس می شود.

۴- این اداره مسئولیت دارد:

✓ تعهدات بین المللی که کشور در زمینه حقوق بشر پذیرفته است را راجع داخلی ابلاغ و نحوه اجرای آن تعهدات را به مراجع ذی ربط بین المللی منعکس کند.

✓ ارتباط بین دستگاه های داخلی کشور با همتایان خارجی سازمان های بین المللی را برقرار می کند در این برنامه های دوجانبه وزارت خارجه به عنوان هماهنگ کننده بین ارگان های داخلی و راجع خارجی در بحث حقوق بشر همتایان خودشان در دیگر کشورها ارتباط برقرار می کند.

✓ پیگیری و اجرای گفتگوهای فنی در زمینه حقوق بشر که در حال حاضر کارهای مختلف در جریان است. در این گفتگوها مباحث فنی حقوق بشر مورد بحث و بررسی قرار می گیرد و همچنین تبادل تجربه صورت می گیرد.

✓ یک وظیفه دیگر اداره حقوق بشر وزارت امور خارجه، پایش وضعیت حقوق بشر در سایر کشورها است طراحی این نوع فعالیت ها در مراکز پایش اداره حقوق بشر صورت می گیرد که این مراکز، وضعیت حقوق بشر را در کشورهای مختلف جمع آوری و گزارش های سالانه درباره آن منتشر می کنند و اگر نیازی به اقدام خاص باشد آن اقدام را طراحی و اجرا می کند.

✓ سازمان های غیردولتی ایرانی که علاقه مند به حضور در مباحث حقوق بشر باشند را تشویق و توانمند می کنند تا بتوانند در مجامع بین المللی حضور و بخش غیردولتی ایران را نمایندگی کنند.